

Anderson, Laurie Halse: **Krik**.

Prev. Andreja Blažič Klemenc. Izola : Grlica, 2021, 252 str.

| M – 4. stopnja | za pogovore o knjigah

| Dekleta | Posilstvo | spolno nasilje | spolna zloraba | spomini | psihične travme | pripoved v verzih

»To je pripoved o deklici, ki je izgubila svoj glas in si napisala novega.«

V prostem verzu L. H. Anderson kronološko posreduje svoj pesniški spomin, ubesedene tragedije, zaradi katerih žrtve postanejo neme. Na drobcih strtega otroštva, mladostniški tesnobi in travmah ustvarja odgovoren odločen glas odraslega.

»Glasi kriki po spremembah v družbi, kriki proti nasilju, zlorabam, dušenju ženskega glasu in proti družbeni cenzuri pri obravnavi tem, ki vključujejo spolno vzgojo in spolne zlorabe.«
(na hrbtne strani knjige)

Pripoved v verzih, niz večplastnih pesmi, pušča prazne prostore, da jih bralci zapolnimo s svojimi življenjskimi in bralnimi izkušnjami. Problemski roman je primeren za (medgeneracijske) pogovore o knjigah: **o spolnem nasilju** in **o prikrivanju nasilja** (tudi tako, da ne priporočamo takšnih knjig).

Avtorica predstavi svoja starša, ki ju njena ljubezen ni mogla spraviti v red, kot pravi sama; sebe pa je spravila v red tako, da je svoje stiske iz otroštva in travme po posilstvu ubesedila v knjigi *Povej!* (ki je prevedena tudi v slovenščino). Ko avtorica knjigo predstavlja mladim bralcem, ji ti zaupajo o svojih bolečinah odraščanja. Pogosto pa se zgodi, da avtorici zadnji hip prepovejo srečanje z bralci, ker ne želijo, da bi vznemirjala občinstvo s svojo zgodbo o spolnem nasilju; bojijo se, ker se v njihovem okolju dogaja nasilje med štirimi stenami, z duhovnikom v zakristiji idr. Bolje molčati in trpeti. To sporočilo se mi zdi tako pomembno, da sem nekaj strani fotokopirala in jih tukaj objavljam (str. 160 – 169).

nujni ukrepi, v treh dejanjih

prvo dejanje

Nekoč, leto zatem ko je izšel *Poveji!*
je srednja šola v New Jerseyju povabila pisateljico (uganite koga)
da bi govorila o knjigi (jo poznate).

Naslikajte si tole: avtorica (j.p. prav ste uganili)
stopi na oder za prvo predstavitev
in stoji v soju žarometa
drži mikrofona
pridiga dejstva o moči
in telesih in seksu in nasilju
govori glasno, razvneto

intermezzo, a kratak:

Tisoč študentov plane ven
naslednjih tisoč se jih privlači noter
Predstava se začne!

drugo dejanje

Avtorica (še vedno jaz) odpre
usta, svoja usta, a namesto razvnetih
besed,
se zasliši požarni alarm
in me utiša.

To je edini način ki se ga Glavni Glavni –

160

in telesih
in dotikanju
in privoljevanju
in nasilju
ni primerno za otroke
ki so mu zaupani v skrb
ker
se tiste stvari v njegovi šoli
sploh ne dogajajo

162

trepetajoč v bleščečih črnih čevljih,
ali v strahu pred starši
ali z maslom na glavi –
lahko domisli da me utiša

celotna šola se pomeša na parkirišču kjer prsi
skupina deklet se zbere
okoli mene tiho, hitro
govorijo
o fantih ki se jih
dotikajo po hodnikih, jih vlačijo
pod stopnice
posiljujejo
kogar koli jim uspe dovolj napiti
ob koncih tedna

zvonec za preplah še kar zvoni in zvoni in zvoni
a reševalci ne pridejo.

tretje dejanje

Ko vreseče alarme naposled utišajo
mi Glavni Glavni pove da je mojega dne
konec
govorjenje o seksu
in posilstvu

161

knjižničarka na meji poguma

»Vaša knjiga mi je bila všeč.« pravi knjižničarka

»Prom, ne *Poveji!*«

Odprem usta da bi –

»Seveda je ne morem imeti v svoji knjižnici.« pristavi.

zaprem usta

»Glavni lik.« plane dalje

poslušam

»Nespoštljiva je do avtoritete,
izostaja od pouka, spi s fantom ...«

čakam

»Takšnih zgledov ne moremo imeti na policah.«

Tombola

»Kaj pa konec knjige?« vprašam

»Torej.« se dotakne svojega prekletstva

čakam

in razmišljam o milijah praznih polic
v srcih njenih dijakov

»No.«

zamežika s punckasto modrimi očmi

»Na koncu se spremeni in zraste.

In prizori z zaključnega plesa so bili zabavni.«

Natančno tista iztočnica na katero sem

upala

zdaj se lahko

pogovarjava

163

Oči usmeri v betonska tla:

»Ne morem si privoščiti da bi izgubila službo.«
Steče.

164

neprimerni diktatorji

Nadzornik državne šole na Floridi je razglasil

»Od 8. septembra 2017

nobeno izobraževalno gradivo (učbeniki,

knjige v knjižnici, romani v učilnicah,

itd.) —> **TA »itd.« ME JE ZAKLAL**

ki ga šolski okoliš pridobi in/ali uporablja

ne sme vsebovati nikakršnih nesposobnosti,

preklinjanja, —> **IZGUBA SLUŽBE JE ZNAK**

DA PRI URAH ANGLEŠČINE NISTE SLEDILI

ali neprimerne snovi.«

»Neprimerno«

**je bilo ko sem
zagorela kakor bakla**

»Brez Svobode Mišljenja

ne more biti Modrosti;

in javne Svobode

ne brez Svobode Govora«

Benjamin Franklin, 1722

Tako mnogo težav bi razrešili

le s kančkom znanja

o ameriški vladi,

ustavi,

in vlogi vrhovnega sodišča, kot na primer

pri šolskem svetu Svobodne šole Zveze otoskih dreves 26. okrožja

165

proti Picu, 457 US 853, 872 (1982).

ko so vrhovni sodniki zapeli zgodovinsko izjavo:

*»Precedens vrhovnega sodišča
obsoja uslužbenca šole ki
odstranjujejo knjige, samo zato ker jim
niso všeč zamisli zapisane v tistih
knjigah in želijo z njihovo odstranitvijo
predpisati, kar naj bi bilo pravoverno v
politiki, nacionalizmu, religiji
ali drugih vprašanih.«*

Cenzuriranje je otrok strahu

oče nevednosti

in skrajno orožje fašistov

povsod.

166

nedolžnost

cenzuriranje mojih knjig

v imenu 'nedolžnosti'

ne bo postavilo ograje ki jo hočete,

to ni obramba

proti nevarnosti ali neznanju,

prijatelju ali sovražniku

čigar roke hočejo poznati

občutek vašega otroka

vaše deklice ali mogoče

vašega fanta, igračke za njihovo

hlepenje po nasilju, izprijenost

težnost

ki bo potegnila vašega otroka

v divje zanihanje

in njegove bolečine ne bodo utolažila

vaša predpisana zdravila,

ali njegova mamila z umazane ulice ...

nič ne more ponuditi olajšanja

od resničnosti da vam

je spodletelo in da ste zaprli

njegovo srečo v grob

preglobok za odpuščanje

lažna nedolžnost

ki jim jo dodelujete

167

s cenzuriranjem resnice
varuje le vas

beseda

nasprotje nedolžnosti
ni greh,
kljub temu kar vam pravijo
da piše v Svetem pismu.

Naj vam ne začnem razlagati
kaj v resnici pomenijo
mržnja,
ali nasprotovanje,
opustitve ki jih dopuščajo škofi
ali napake v prevodu,
ali pisarji ki so lagali.

(Eva je pojedla jabolko
ker se je Adam
bal,
naj se ve.)

Nasprotje nedolžnosti
ni greh. Dragi ljubljani,
nasprotje nedolžnosti
je moč.

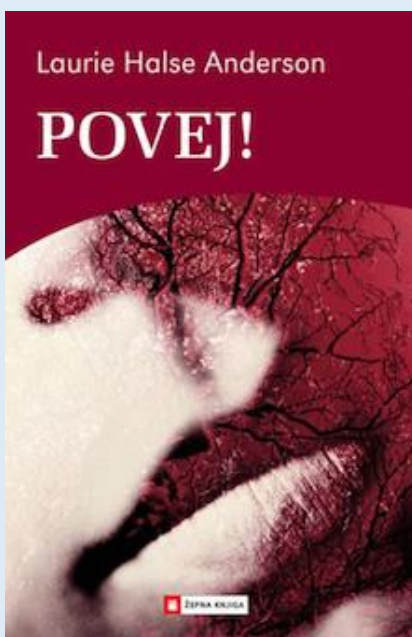
168

169

Nadaljnje spodbude za branje:

Poleg knjige *Povej!* imamo v slovenščini še en mladinski problemski roman te avtorice:

Anderson, Laurie Halse: **Povej!**
Prev. Andreja Blažič Klemenc. Tržič : Učila,
2001, 2004, 194 str.

Anderson, Laurie Halse:
Zamrznjeni dekleti. Prev. Mateja Malnar.
Izola : Grljica, 2011, 248 str.
Prehranjevalne motnje

mag. Tilka Jamnik